

LANGERJEVA VILA /
ZGOBDA PRENOVE

OD ZAPUŠČENE VILE DO NOVE PRILožNOSTI

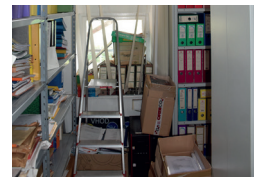
Vila Langer kljub prezidavam in pozidavam, posegom
v substance in vsebino predstavlja pomemben primer
izjemno ambiciozno zasnovane vile z oranžerijo, ki ji v
slovenskem prostoru – pa tudi širše – ni primere.

Za aktualno celovito prenovo vile s parkom je Zavod za varstvo kulturne
dediščine Slovenije, Območna enota Maribor, na osnovi preučitve vseh
dostopnih virov oblikoval konservatorska izhodišča s posvetilom na
ohranitvi stavbine substance in varovanih sestavin iz določila arhitekta
Maxa Czekeja (1928–1993) in šle ohranjenih arhitekturnih elementov
proste Langerjeve vile iz prve polovice 19. stoletja, kot so mogoča
stabilizirana loggia, zidec oranžerije in vzhodni prostor oranžerije s
kamniti tlakom in opečnim ogrevalnim kanalom. Pri prenovi še
obstoječega dela parka so poleg ohranitve kakovostnih dreves pred vilo
in v parku, npr. tise (Taxus baccata), sledili historični zasnovi z balustrado
na južni strani vile, v njeni centralni osi, ter geometrično zasnovani
uredbi in zasaditvi.

Izziv #1

Kako prenoviti močno degradiran
objekt in hkrati ohraniti njegovo
zgodovinsko identiteto?

Rešitev: S premišljenim uveljavljanjem konservatorskih zahtev, projektiranih
rešitev in globalnih pristopov do šle ohranjenih ključnih arhitekturnih
elementov vile, medtem ko je bila stavba konstrukcijsko utrdjena, stalno
posodobljena in prilagojena novim vstanam.

Fotografije vile in parka pred prenovo
(iz fotografije dokumentacija ZVKGS
OE Maribor, zadnje dve fotografiji:
Samo Jančič, Željko OE Maribor)

LANGERJEVA VILA /
ZGOĐBA PRENOVE

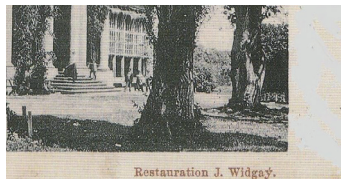
POD POVRŠJEM VILE: PRIPRAVA IN SANACIJA OBJEKTA

Leta 1843 je Joseph Langer na robu mesta zgradil prtilično klasicistično vilo kot kombinacijo stanovanjske stavbe in oranžerije oz. zimskega vrta. Dva velika prostora za vzgajanje in prezimovanje eksotičnih rastlin sta bila umeščena na južni strani objekta, vzhodno in zahodno ob stebriščni loggii.

Ko so vili leta 1928 spremenili namembnost v otroško zavetišče oziroma mladinski dom, so veliki zastekljeni površini večinoma pozidali ter nasuli in prekrili tlakovanje in ogrevalni sistem oranžerije.

Gruss a. d. Volksarten

Restauration J. Widgay.

Stara razglednica prtilične vile Langer, 1905 - foto in dero od stebriščne loggie sta prostora v oranžeriji (vir: Pöhl)

Landungsfestbank - vilna tla pod tlakom - arhivski del sistema ogrevanja oranžerije

Odkritje oranžerije (loggia) z notranjim ogrevalnim kanalom (foto: in dokumentarni oglednici karantenski človek)

Na južni fasadi so bile smerotično dodane okenske odprtine za razsvetlavo prostora oranžerije

V ostrejšem prostoru prtiliča so bile odkrite prosklave iz Langerjevega časa, iz 19. stoletja, ki jih je arhitekt Czakle ohranil ob prenovi vili v 30. letih 20. stoletja (vir fotografij: dokumentacija ZVKD2 EMB Meribor)

Primerjalni primer ogrevalnega kanala v oranžeriji doma Samanoci v Potsdamu (vir: Orangeriekultur im Sachsen-Anhalt und Nachbarländern, Lukas Verlag, str. 152, foto: T. Seeger 2022)

Izziv #2

Kako zagotoviti sodobne standarde varnosti in stabilnosti ob ohranjanju zgodovinske konstrukcije?

Rešitev: Sodobna zahteva so bile v zgodovinski konstrukciji vključene premenljive in z naprednimi postopki posega. Neopne so bile razstavljene dodatne konstrukcije, materialni in postopki, nato pa so sledili celoploščni sanacijski ukrepi, utrditve ter zaščita pred vlago. Novci konstrukcije in materialni ukrepi so bili umeseni tako, da čim manj posegajo v ohranjeno stebrišče. Na ta način je bila pridobljena potrebna stabilnost, varnost in zadržanost, ob tem pa je ohranjena vsega ključne zgodovinske značilnosti.

Odkritje prvotne oranžerije

Med celostno prenovo vile je januarja 2025 zaradi znižanja nivoja tal v vzhodnem prostoru prtiliča vile prišlo do odkritja hodnega nivoja prvotne oranžerije s skritim kamnitim tlakom ter opredeljenim ogrevalnim kanalom. Ob spremljanju arheoloških raziskav (Izvajalec: Skupina STR) sta bila obloženca celotna tlorisna površina in izjemno redek dvojnijski notranji ogrevalni kanal oranžerije.

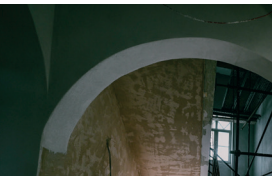
V bližini kurilnice so bile pod robom kamnatega tlaka odkrite lončene pečnice, ki so služile za »talno greje«. V kleti vile je bilo odkrito tudi kurilnice. Pokrovi ogrevalnega kanala, ki so služili uravnavanju temperature v prostoru oranžerije, se žal niso ohranili.

Kljub nepričakovanemu odkritju je bila sprejeta odločitev, da se celoten prostor v vsem ohranjenimi tehnološkimi detajli ustrezno prezentira. Kamnit tlak in opredeljeni ogrevalni kanal oranžerije sta bila konservatorsko-restavratorsko obnovljena in celotna rekonstruirana, zaradi uporabnosti prostora pa je bila prilagojena tudi njegova osvetlitev.

LANGERJEVA VILA /
ZGOĐBA PRENOVE

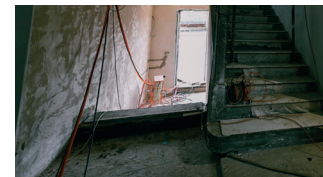
NOVO ŽIVLJENJE STARIH ZIDOV

Po zaključeni sanaciji se je začela najobsežnejša faza prenove, v kateri je vila postopoma dobivala svojo novo podobo.

V objekt so bile vgrajene sodobne stroje in električne inštalacije, izvedeni novi konstrukcijski elementi ter obnovljeni številni arhitekturni detajli. Posebna pozornost je bila namenjena usklajevanju sodobnih tehničnih zahtev z varstvenimi elementi stavbe. Visok poseg je moral omogočiti sodobno uporabo objekta, hkrati pa spoštovati njegovo zgodovinsko vrednost.

Prostori, ki so bili še pred kratkim gradbišče, so se postopoma preobrazili v svetle, funkcionalne in dostopne javne površine, pripravljene za nove vsebine in uporabnike.

Izziv #3

Kako v zgodovinski objekt umestiti sodobne tehnologije, ne da bi pri tem izgubili njegov značaj?

Rešitev: s premišljeno integracijo inštalacij in tehničnih sistemov ter z ohranjenimi ključnimi arhitekturnimi elementi je bilo pridobljeno ustrezno funkcionalnost, ne da bi izgubili svojo prepoznavno identiteto.

Vsi fotografiji: Služba za razvojne
projeke in investicije MČM /
MP produkcija

LANGERJEVA VILA /
ZGOĐBA PRENOVE

PARK IN PROMENADA: NOV PROSTOR ZA SKUPNOST

Langerjev park, kasneje Ljudski vrt, je z umeščanjem objektov in ograjenih sportskih površin izgubil svojo nekdanjo veličino in pomen kot parkovna površina.

Njegovo vlogo je na levem bregu Drave prevzel Mestni park. Na območju Ljudskega vrta je iz prvotne zasnove ohranjenih le še malo dreves. Med njimi je zagotovo platana ob nogometnem stadionu (Platanus sp.), najverjetneje pa tudi kak hrast (Quercus robur) na območju igrišč in tisa (Taxus baccata) ob vili.

Danajšnji parkovno površino predstavlja le še ohranjeni in nepozidani del nekdanjega parka med vilo in objektom Luknja. Kar so nekdanje dimenzije parka modno okrepile, smo za uhodilše urejanja prostora neposredno ob vili uporabili ureditve iz časov arhitekta Maxa Czekeja – torej arhitekturni vrt z osrednjim vodnim motivom in dokaj jasno oblikovanim robom prostora, ki je ostal nepozidan. O prenovi Langerjeve vile se deloma ureja oziroma dopolnjuje tudi t. i. promenada skozi Ljudski vrt, tj. pot vzdolž objekta Luknja in teniških igrišč, ki predstavlja javno dostopno urejeno površino med sportskim objekti in se zaključuje na severni strani Mladinske ulice z manjšim parkom.

Regio #4

Kako ustvariti odprt in živ prostor,
ki povezuje dediščino, naravo in
skupnost?

Realizirano: 5. celovito in integrativno umetniško, socialno zasnovano in vključujoče lokalne skupnosti je nastal kakovosten javni prostor, namenjen umetniškemu in kulturnemu življenju.

Vse fotografije dokumentacije ZNVOŠ OE Maribor / Študijski
za razpisno projekcijo in investicijo MOM / MP produkcija /
Pridržani avtorski pravi

Park vile Langer, 303. leta 2015 oblikoval (viri: PAM)

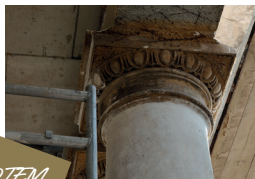
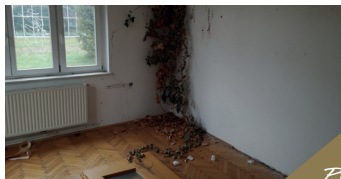

PREJ

LANGERJEVA VILA /
ZGOĐBA PRENOVE

NOVO POGLAVLJE LANGERJEVE VILE

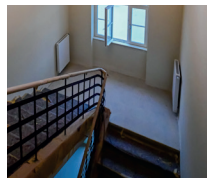
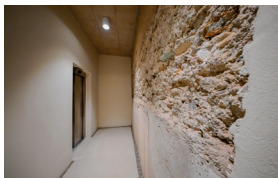
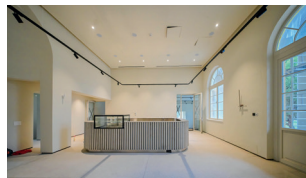

POTEM

Po letih načrtovanja, raziskav in izvedbe je Langerjeva vila ponovno zaživel. Prenovljena stavba združuje ohranjeno kulturno dediščino, sodobno funkcionalnost in nove možnosti za razvoj kulturnih, izobraževalnih ter družbenih dejavnosti.

Zaključna dela so obsegala ureditev notranjih prostorov, obnovo fasad, namestitve opreme in dokončno ureditev zunanosti. Rezultat je prostor, ki spojuje svojo zgodovinsko in kulturno uspešno dediščino s sodobno funkcionalnostjo. Prenova in pomenila izpolni dolgoročno vizijo, ki omogoča življenjsko Langerjeve vile. Stavba je ponovno postala pomemben del mestnega prostora in kraj, kjer se preteklost srečuje s prihodnostjo.

Epizoda #5

Kako združiti zgodovinsko dediščino in sodobne potrebe v enotno, trajnostno celoto?

Realizacija: Z uspešnim delom investitorja, projektanta, konzervatorja in izvajalca je nastal prostor, ki ohranja zgodovinske vrednote ter omogoča funkcionalno uporabo za prihodnje generacije.